

Välimeressä viihtyvä kahdeksanlonkeroinen tursas on naimioitumisen mestari.

Meritursas voi suurimmillaan painaa jopa kymmenen kiloa ja sen jalat saavuttaa metrin pituuden.

MUSTEKALAT piileskelevät Espanjan vesillä

Mustekalat ovat yleisiä Välimeressä. Espanjassa mustekalan löytää usein ravintolan ruokalistalta ja hyvällä tuurilla sen voi nähdä myös luonnossa.

■ Teksti TUULI TURTOLA ■ Kuvat SHUTTERSTOCK

Syväällä meren uumenissa asuvat mustekalat ovat herättäneet ihmetystä ja uteliaisuutta jo vuosisatojen ajan, ja antaneet aihetta monille tarinoille merihirviöistä.

Mustekala on monille Välimeren rannoilla asuville tuttu, sillä se on yleinen asukas näissä vesissä. Välimeren alueen rikas ruokakulttuuri ei myöskään ole voinut välttyä mustekalan vaikutukselta. Mustekalasta on tullut olennainen osa välimerellistä ruokavaliota – sitä tarjotaan monissa herkullisissa muodoissa. Mustekalan valmistaminen ruokalajiksi asti vaatii asiaan perehtymistä, sillä väärin käsiteltyä liha siikistyy ja muuttuu kumimaiseksi.

Mustekalat eivät nimestään huolimatta ole kaloja vaan selkärangattomia eläimiä. Mustekalan erottaa kaloista muun muassa useat lonkerot, jotka usein ovat varustettu imukupilla.

KAHDEKSAN TAI KYMMENEN JALKAA

Mustekalasta tulee tyypillisesti mieleen miellikkuvuudellisen kirjava otus, jonka päästä lihtee kahdeksan pitkää lonkerokalkaa. Näitä mustekaloja kutsutaan tursasiksi (*pulpo*). Kymmenlonkeroisia mustekaloja kutsutaan kalmareiksi (*calamar*).

Mustekalalajeja on maailmassa satoja. Espanjassa tyypillinen ravintola-annos on *chipirones*. *Chipiron* tarkoittaa kalmaria joka ei ole täysikasvuinen, ja on kooltaan

alle 20 senttimetriä pitkä. *Chipironin* liha on myös miedompaa ja pehmeämpää kuin kalmarella.

Kauppa- ja Mercadonassa myynnissä olevat mustekalat ovat meritursas (*pulpo de roca, pulpo común*) ja pikkumyskitursas (*pulpo blanco*). Niitä pyydytetään kaikilta Iberian niemimaahan rannikoilta sekä Kanskan Atlantin rannikoilta. Näiden lajien kalastusta säännöllään mustekalojen koon mukaan ja biologisten tautojen avulla lajien kantojen suojelemiseksi luonnossa.

Tuoreena ostettu mustekala säilyy syöntikelpoisena kuusi päivää pyyntipäivästä alkaen. Mercadon asiakaspalvelusta kerrotaan.

Mustekalat lisääntyvät vain kerran elämässään ja kuolevat pian sen jälkeen.

Meritursas voi suurimmillaan painaa jopa kymmenen kiloa ja sen jalat saavuttaa metrin pituuden. Laji on yleinen Välimeressä ja Kanariansaarilla, ja se voi elää 200 metrin syvyydessä asti.

Pikkumyskitursas voi kasvaa noin puoli metriä pitkäksi ja sen maksimipaino Välimeressä on kilo. Se elää mieluiten 10–30 metrin syvyydessä.

MUSTEKALOJEN HÄMMÄSTYTTÄVÄ BIOLOGIA

Mustekalat ovat selkärangattomista eläimistä älykkäimpiä, jopa huomattavan älykkäitä. Niiden aivot sijaitsevat päässä ja osittain myös niiden jaloissa, ja jalat pystyvät itsenäiseen ajatteluun. Mustekalojen on tutkittu myös oppivan, pystyvän ongelmanratkaisuun ja muistavan asioita. Mustekala on piiloutumisen mestari, joka pystyy nopeasti muuttamaan ihonsa väriä, kuviointia ja rakennetta.

Mustekalat lisääntyvät vain kerran elämässään ja kuolevat pian sen jälkeen.

BONGAA MUSTEKALA

Mustekalaa ei yleensä pääse näkemään rannalta käsin. Useimmat mustekalalajit elävät syvissä vesissä, jotkut lajit meren pohjassa. Satunnaisesti laskuveden aikana mustekala voi tulla saalistamaan rannan tuntumaan aamuyön tunteina. Mustekalan ei tarvitse tulla veden pinnalle hengittämään, eivätkä ne pysty elämään kuivalla maalla kuin korkeintaan tunnin.

Parhaiten mustekaloja voi nähdä luonnossa sukeltamalla. Mustekalat eivät varsinaisesti ole hyviä uimareita. Sukeltaessa mustekaloja ei pitäisi jahdata eikä koskea, sillä ne vahingoittuvat helposti. Monet mustekalat muuttuvat haamunvalkoisiksi, jos ne kokevat sukeltajan läsnäolon uhkaavaksi. Musteen suihkuttaminen on yleensä vasta viimeinen puolustautumiskeino.

Valokuvaaja Alisha Postma on sukeltanut paljon Espanjassa, muun muassa *Costa Bravalla*, *Costa del Solilla* ja Lanzarotella.

– *Costa del Sol* on suosikkikohteeni! Se erottuu edukseen upeiden maisemien

Pitkulaisesta kalmarista tehdään muun muassa monen herkkusuun tuntemat mustekalarenkaat.

ja värikkään vedenalaisen maailman ansiosta. Tämä yhdistelmä tekee alueesta unohtumattoman. Oli mahtavaa nähdä erityisesti vapaakiduskotiloita, jotka ovat meressä eläviä värikkäitä etanoita. Väli-meressä on paljon lajeja, kuten erilaisia kaloja, kiehtovia selkärangattomia ja joskus voi nähdä myös mustekalan, Alisha Postma kertoo.

Hän kertoo nähneensä sukeltaessaan Espanjassa pieniä mustekaloja 2–5 metrin syvyydessä, ja suurempia yksilöitä 18–20 metrissä.

– Kun mustekala kohtaa ihmisen, se

voi reagoida eri tavoin riippuen olosuhteista ja yksilöstä. Jotkut ovat olleet uteliaita, toiset taas pakenevat tai maastoutuvat näkymättömiin. Normaalisti mustekalat eivät yritä tarrautua sukeltajiin, hän kertoo.

– Mustekalat ovat kiehtovia olentoja, mutta niiden näkeminen luonnossa voi olla haasteellista, sillä ne ovat mestareita piiloutumaan. Mustekalat eivät ole harvinaisia meressä, ne elävät monenlaisissa elinympäristöissä, mutta niiden piiloutumiskyvyn takia sukeltajat eivät aina huomaa niitä. ■

Monet mustekalat muuttuvat haamunvalkoisiksi, jos ne kokevat sukeltajan läsnäolon uhkaavaksi.

■ Kanariansaarten mustekalafarmi aiheuttaa kovaa vastustusta

GRAN CANARIALLE suunnitellaan mustekalojen kasvatuslaitosta, eräänlaista farmia, jossa tarkoitus olisi kasvattaa mustekaloja kaupallisiin tarkoituksiin. Laitos olisi ensimmäinen laatuaan koko maailmassa. Mustekalojen kysyntä ruuaksi on koko ajan kasvamassa. Hanke herättää kuitenkin suurta vastustusta eläinten- ja luonnonsuojelijoissa.

Mustekalat ovat yksineläjiä ja niiden pitäminen samassa tilassa muiden yksilöiden kanssa aiheuttaa niille stressiä. Mustekalat ovat älykkäitä, ja niiden sulkemista pieneen tankkiin pidetään myös lajille sopimattomana – samaa tosin kai voisi sanoa monista muistakin tuotantoeläimistä.

Tarhattavat mustekalat on tarkoitus lopettaa jäiseen veteen upottamalla, joka on erittäin stressaavaa niille. Asiaan perehtyneet tutkijat ovat kauhistuneita aikomuksesta.

Nueva Pescanova -yritys perustelee hankettaan muun muassa sillä, että mustekalojen kasvattaminen vähentäisi tarvetta pyydystä niitä luonnosta ja siten suojella luonnonvaraisia kantoja. Hanketta vastustavien mielestä kyse on kuitenkin enemmän taloudellisen voiton tavoittelusta kuin luonnonsuojelusta. Hanke on ollut suunnitteilla jo vuosia, mutta sen lupahakemus on vielä käsiteltävänä.